

สรุปสาระการสัมมนาทางวิชาการ*

เรื่อง “ปราสาทพระวิหาร : มรดกโลก ยุคโลกา-ชาติภวัตน์”

วันพุธที่ 13 สิงหาคม 2551 เวลา 13.00-16.30 น.

ณ ห้องประชุมชั้น 2 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จัดโดยฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ และภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิทยากร

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.พนัส ทัศนียานนท์	อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.พวงทอง ภวัครพันธุ์	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.พิภพ อุดร	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.ดวงเด่น บุญปก	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ดำเนินรายการ

ดร.ชลัช จงสีบพันธุ์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
---------------------	---

สรุปสาระการสัมมนาทางวิชาการ

ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ปราสาทพระวิหารถือเป็นประวัติศาสตร์แผลเก่าหรือประวัติศาสตร์บาดแผล (Wounded History) ของประเทศไทย เพราะเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2506 ศาลโลกได้พิพากษาให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาด้วยคะแนนเสียง 9 ต่อ 3 ซึ่งให้ถือว่าเป็นที่สุด จะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ยอมรับคำพิพากษาและกล่าวว่าปราสาทเขาพระวิหารเป็นเพียงแต่ซาก ซึ่งกล่าวเป็นนัยว่าปราสาทเขาพระวิหารจะต้องกลับคืนมาเป็นของชาติไทยให้ได้ การเสียดินแดนปราสาทเขาพระวิหารยังคงเป็นประเด็นที่มีผลกระทบอย่างประเมินมิได้ต่อจิตวิทยาของคนไทย ที่เริ่มถูกปลุกกระตุ้นด้วยแนวคิดอำมาตยาเสนาชาตินิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ปราสาทเขาพระวิหารเปรียบเสมือนหลุมดำ หากคนไทยตกลงไปแล้ว ยากต่อการปีนกลับขึ้นมาได้อย่างยิ่ง มีผลร้ายต่อบ้านเมืองของเราที่กลายเป็นประเด็นร้อนแรงทางการเมืองในการโค่นรัฐบาลสมัคร แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงวิตกกังก็คือ การเสนอปราสาทเขาพระวิหารขึ้น

* เรียบเรียงโดยหทัยรัตน์ มาประณีต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เป็นมรดกโลกของประเทศกัมพูชานั้น อาจส่งผลถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ต่อความสงบสันติและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น การไม่สามารถยอมรับคำพิพากษาของศาลโลกเมื่อปี 2505 ได้ เราจะไม่สามารถหนีจากหลุมดำบาดแผลนี้ไม่ได้ และไม่สามารถเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสได้อีกเช่นกัน

ดร.พนัส ทัศนียานนท์

ประเด็นข้อพิพาทสำคัญเกี่ยวกับเขาพระวิหารระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา คือ การแบ่งเขตดินแดน ซึ่งเป็นผลมาจากสนธิสัญญาแบ่งเขตดินแดนระหว่างสยามและฝรั่งเศส ฉบับปี ค.ศ.1904 และ 1907 ด้วยความคลุมเครือในการแบ่งเขตดินแดนในเขาพระวิหาร ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ การขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารพร้อมพื้นที่บริเวณโดยรอบ 4.6 ตารางกิโลเมตร เป็นมรดกโลกของประเทศกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียพื้นที่ส่วนนี้ไป ทั้งที่จริงแล้วเป็นพื้นที่ของเรา มีกลุ่มคนรวมทั้ง สว.และสส. ได้ยื่นฟ้องรัฐบาลต่อศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลปกครองได้ออกคำสั่งชั่วคราวห้ามรัฐบาลลงนามหรือแถลงการณ์ร่วมใดๆ ในกรณีปราสาทพระวิหาร ส่วนศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า (1) แถลงการณ์ร่วมดังกล่าวถือเป็นสนธิสัญญา หรือเป็นหนังสือสัญญาข้อตกลงระหว่างประเทศ และ (2) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาณาเขต และทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในสังคมไทย ตามมาตรา 190 ตามรัฐธรรมนูญ คือ รัฐบาลต้องเสนอเรื่องให้รัฐสภาเห็นชอบในแถลงการณ์ร่วมเสียก่อน แต่เมื่อไม่ได้ปฏิบัติตามถือว่าทำผิดต่อรัฐธรรมนูญ จากบาดแผลเก่าที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2505 ที่ยังไม่จางหายสู่บาดแผลใหม่ในปี 2551 ปัญหาเขาพระวิหารระหว่างสองประเทศยังคงมีอยู่ ประชาชนชาวไทยทุกเพศทุกวัยคงจะต้องช่วยคิดช่วยกันแก้ไขปัญหาคต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าน่าจะมีการตกลงกันได้และเป็นที่น่าพอใจกันทั้งสองฝ่าย

ดร.พวงทอง ภาวิครพันธุ์

การสูญเสียดินแดนเขาพระวิหาร ถือเป็นประวัติศาสตร์บาดแผลที่ไม่จางหายไปจากคนไทย และยังคงปลุกฝังอยู่ในความทรงจำของเราตลอดเวลา ทำให้เห็นว่าดินแดนทุกตารางนิ้วของชาติไทยเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ สูญเสียไม่ได้ นี่คือชาตินิยมของไทยที่ผ่านการสั่งสมทางประวัติศาสตร์ของการสูญเสียดินแดนและพลังอันนี้ ได้สะท้อนออกมาในกรณีเขาพระวิหารอย่างชัดเจนมาก ถ้าเราติดตามสื่อมวลชน ติดตามการใช้ภาษาของฝ่ายต่างๆ ที่ออกมาเรียกร้องว่าจะต้องไม่ยอมให้มีการขึ้นทะเบียนเขาพระวิหาร จะต้องไม่สูญเสียดินแดนครั้งที่สอง ไม่เสียค่าไถ่ครั้งที่สอง หลังจากเคยสูญเสียไปแล้วครั้งหนึ่งในกรณีศ. 112 และในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ได้มาชั่วคราวแล้วเสียกลับไปอีกครั้ง ความมีอคติชาตินิยมในดินแดนเขาพระวิหารทำให้มองข้ามข้อมูลเกี่ยวกับคำตัดสินของศาลโลกที่ว่า ประเทศกัมพูชามีสิทธิ์เหนือปราสาทเขาพระวิหาร ทั้งที่ศาลโลกได้ตัดสินไปแล้วว่าเป็นของประเทศกัมพูชา สำหรับพื้นที่บริเวณโดยรอบ 4.6 ตารางกิโลเมตร ไม่ใช่พื้นที่ทับซ้อนแต่เป็นของประเทศไทย หากแต่ประเทศกัมพูชายังยืนยันสิทธิ์เหนือพื้นที่นั้นเช่นกัน

แนวทางการแก้ไขปัญหาพิพาทเขาพระวิหาร ควรจะมีการตกลงร่วมกันระหว่างสองประเทศให้พื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหาร รวมถึงพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตรให้เป็นอุทยานสันติภาพ ร่วมกันพัฒนา ร่วมกันจัดเก็บรายได้จากค่าเข้าชม จากการให้เช่าร้าน และนำไปเอามาพัฒนาปราสาทพระวิหาร ซึ่งประเทศไทยได้ประโยชน์อย่างชัดเจน เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้นชมปราสาทพระวิหารทางด้านประเทศไทยมีมากกว่า อีกทั้งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสาธารณูปโภคมีทุกอย่าง มีการบริการชั้นหนึ่ง แต่แนวทางดังกล่าวกลับไม่ได้รับความสนใจจากสังคมไทยเลย หากไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ อาจส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน การเติบโตเศรษฐกิจของภาคอีสาน รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศก็เป็นได้ ดังนั้น สิ่งที่คนไทยควรคำนึงถึงเป็นสิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้าน อันจะเป็นการป้องกันความขัดแย้งระหว่างประเทศได้

ดร.พิภพ อุดร

ประเด็นที่สำคัญสำหรับปราสาทพระวิหารมีด้วยกัน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) มุมมองเกี่ยวกับปราสาทพระวิหารของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา (2) จุดยืนของประเทศไทยและกัมพูชากรณีปราสาทพระวิหารระหว่างปี 2546-2551 และ (3) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาปราสาทพระวิหาร

สำหรับประเด็นแรก ต้องกลับไปในปี 2535 ที่ปราสาทนครวัดได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ส่งผลให้ประเทศกัมพูชามีรายได้จากค่าเข้าชมจากปราสาทนครวัด ประมาณพันกว่าล้านบาทต่อปี ซึ่งสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมหาศาล ต่อมาในปี 2537 ประเทศกัมพูชาได้ยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าระหว่างประเทศ และได้รับการตอบรับเข้าเป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์ในปี 2547 ผลกระทบที่ตามมาจากการเป็นสมาชิก คือ การถูกตัดสิทธิพิเศษและความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศอียู (EU) ประเทศกัมพูชาจำเป็นต้องเน้นแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายจะเพิ่มนักท่องเที่ยวจากปีละ 1 ล้านคนเป็นปีละ 3 ล้านคนภายในปี 2553 ส่งผลให้มียาได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 2,000 ล้านดอลลาร์ ดังนั้น รัฐบาลกัมพูชาจึงยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหาร ให้เป็นมรดกโลกเมื่อปี 2548 และได้รับขึ้นทะเบียนปี 2551 ปราสาทพระวิหารสำหรับประเทศกัมพูชาไม่เคยหมายความว่าดินแดนหรืออธิปไตย แต่หมายถึงมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจ เงินลงทุนจากต่างประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยว สนามบินใหม่ โรงแรมที่จะสร้างขึ้นใหม่ ศาลิน และกระเช้าลอยฟ้าที่มีการลงทุนต่อไป ปราสาทพระวิหาร คือ มหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่มุมมองปราสาทพระวิหารของประเทศไทยกลับเป็นเรื่องของดินแดนและอธิปไตยของชาติที่มีอาจเสียได้อีก ที่ยังคงมีเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2505

สำหรับประเด็นที่สอง ในช่วงก่อนปี 2548 ประเทศไทยกับกัมพูชาได้ทำข้อตกลง

ความร่วมมือในการพัฒนาปราสาทพระวิหาร เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การศึกษาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี การพัฒนาพื้นที่ในปริมณฑลรอบปราสาทพระวิหาร เพื่อยกสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งสองประเทศ และแสดงถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นและยั่งยืนระหว่างสองประเทศ เมื่อในปี 2548 ประเทศกัมพูชา ได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งสวนทางกับมติร่วมไทย-กัมพูชาเมื่อปี 2546 ถึงแม้กระนั้นก็ตามประเทศไทยยังคงสนับสนุน กัมพูชากรณีปราสาทพระวิหารอย่างชัดเจนจนกระทั่งปี 2551 เมื่อปราสาทพระวิหารได้รับ การประกาศให้เป็นมรดกโลก หากแต่ผลตอบแทนจากการที่รัฐบาลไทยได้ลงทุนช่วยเหลือต่างๆ กลับไม่ชัดเจนเหมือนทำให้เปล่า แล้วประเทศไทยจะได้ประโยชน์อะไร ก่อให้เกิดกระแสกดดันรัฐบาลจากสาธารณชน มีการปลุกกระดมทวงดินแดนและอธิปไตยของประเทศกลับคืนมา ส่งผลถึงการสูญเสียความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และเสียภาพลักษณ์ในความเป็นซีแพคชนชาติ หรืออันทพาลในสายตาของนานาชาติ

ในประเด็นที่สาม ทางออกที่ดีของประเทศไทย คือ ต้องใช้เหตุผลเหนืออารมณ์ และทำตนเป็นสุภาพชน เคารพในคำตัดสินปี 2505 ของศาลโลก โดยแสดงความยินดีกับการที่ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกและยื่นมือเพื่อร่วมลงทุน ร่วมพัฒนา โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนโดยอาจมีกฎกติกา หรือระเบียบพิเศษที่ออกมาเพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของสองประเทศ จึงจะทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและชื่นชมในสายตาต่างประเทศ

ดร. ดวงเด่น บุญปก

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาในสายตาและในความคิดกันบึ้งของจิตใจของประชาชนชาตินั้นๆ กลับมีมุมมองที่แตกต่างกัน สำหรับประเทศไทยแล้ว เราเปรียบเสมือนผู้อุปถัมภ์ และกัมพูชาก็เป็นผู้ได้รับการอุปถัมภ์ บทบาทเช่นนี้ทำให้คนกัมพูชามองว่าเค้าถูกกดขี่ไม่ให้เทียบเสมอไทย เพราะฉะนั้นชาตินิยมของคนกัมพูชาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังกรณีเผาสถานเอกอัครราชทูตไทยจากคำกล่าวหาของสื่อมวลชนในกัมพูชาที่อ้างคำพูดของดาราสาวไทย ถึงแม้กระนั้นก็ตาม คนกัมพูชายังคงมีความรู้สึกเหมือนเป็นพี่เป็นน้องกับคนไทยอยู่ มีความศรัทธาในบ้านเมืองของเรา สนใจเรียนภาษาไทย เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนไทย และเพื่อที่จะได้ทำงานกับบริษัทของคนไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชายังคงต้องยืนยงต่อไปอีกนาน ไม่ว่าจะเป็นระดับรัฐบาล และระดับประชาชน ด้วยภาวะการณ์ขัดแย้งในเขาพระวิหารอาจส่งผลถึงการต่อต้านสินค้าไทย ซึ่งคงจะเป็นระยะสั้น เพราะทุกวันนี้สินค้าไทยก็ยังโฆษณาอยู่ตามปกติไม่ว่าจะเป็นยา น้ำดื่ม เครื่องจักรกล เป็นต้น ส่วนผลกระทบต่อการลงทุนก็คงมีเฉพาะช่วงนี้เท่านั้น เมื่อกาลเวลาผ่านไป การค้าขายกับประเทศกัมพูชาก็ยังคงเหมือนเดิม